

контактів між підприємцями, політиками, органами місцевого самоврядування і культурними та науковими установами Польщі та України сприяє тому, що вивчення польської мови професійного спрямування на сьогодні стає актуальним та економічно й політично обгрутованим.

Література

1. Галицька М. М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців / М.М. Галицька // Освітологічний дискурс. — Київ, 2014. — № 2 (6). — С. 23–30.
2. Підписано Угоду про співробітництво між Конференцією ректорів академічних шкіл Польщі та Спілкою ректорів ВНЗ України // <http://mon.gov.ua/ua/news/33516-pidpisano-ugodu-pro-spivrobitnitstvo-mige-konferentsiyeu-rektoriv-akademichnih-shkil-polschi-ta-spilkoju-rektoriv-vnz-ukrayini>.
3. Скуратівська М. О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у вищій школі України [Електронний ресурс] / <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischii-shkoli-ukrayini/>
4. Хоменко О.В. Іншомовна підготовка студентів економічних спеціальностей в контексті глобалізації : монографія / О. В. Хоменко — К.: КНУТД, 2014. — 364 с.
5. Agnieszka Wolak. Media audiowizualne na lekcji języka obcego na przykładzie reportażu telewizyjnego // Kształcenie polonistyczne cudzoziemców. — Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2013. — Т. 20. — S. 293—301.

УДК 005.336.2:378-057.87:33

Грицяк Л.Д.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
факультету міжнародної економіки і менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

ЗМІСТ І СУТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. У статті розкрито поняття «соціальна компетенція»; узагальнено погляди вчених на формування компетентної особистості. Зроблено ви-

сновок про можливість формування соціальної компетенції у студентів економічних спеціальностей під часі навчання.

Ключові слова: компетентнісний підхід, соціальна компетенція, викладач, студент.

Аннотація. В статті раскрыт термин «социальная компетенция»; обобщены взгляды учёных на формирование компетентной личности. Сделан вывод о возможности формирования социальной компетентности у студентов экономических специальностей в процессе обучения.

Ключевые слова: компетентностный подход, социальная компетенция, преподаватель, студент.

Abstract. The term «social competence» is discovered in this article; views of scientists about the formation of a competent person are summarized in this article. There is the conclusion about the possibility of the formation of social competence among students of economic specialties when they are studying.

Keywords: competence, approach, social competence, lecturer, student.

Інтеграція країни в міжнародне співтовариство, ринкові відносини та глобальна інформатизація новітнього суспільства потребують підвищення рівня якості економічної діяльності підприємств та організацій. Це зумовлює висування нових високих вимог до фахівців різних сфер фінансової, виробничої та господарської діяльності. В умовах економічно нестабільного сьогодення сучасна молодь свідомо обирає економічні спеціальності. Цей вибір дає можливість реалізувати власне бачення майбутнього держави і розкрити свій професійний потенціал. Проте досягти успіху можливо лише за умов конкурентоспроможності випускника ВНЗ на ринку праці.

Освіта є найважливішою сферою, що впливає на успіх економіки конкретної держави. Однією з основних цілей освіти дорослих людей є створення ситуацій, які допомагають здобувати і вдосконалювати компетенції. Формування певних компетенцій людини в конкретній сфері — це передавання певних знань, які вона повинна не лише запам'ятати, але і зрозуміти, і формування певних умінь, побудованих на основі отриманих і зрозумілих нею знань [6].

Проблема формування соціальної компетентності акумулює в собі багато значних та вагомих питань для реформування системи освіти та виховання, де компетентнісний підхід стає дедалі актуальним. Із цієї причини виникає необхідність переорієнтації парадигми вищої освіти зі знанневої на компетентнісну. Метою написання цієї статті є аналіз структури та змісту соціальної компетентності студентів економічних спеціальностей.

Питання сутності, змісту та структури соціальної компетентності є не достатньо розробленими у вітчизняній науці. У країнах Західної Європи, де соціальна компетентність досліджується вже кілька десятиріч, також не існує єдиного погляду щодо цього поняття. На пострадянському просторі проблема соціальної компетентності з кінця ХХ ст. стає дедалі актуальною, особливо в Росії, де сформувалася наукова школа під керівництвом Масленнікової В.М. та на сьогодні дослідження соціальної компетентності має міждисциплінарний характер (Шабатура Л., Бахтеева С., Гиндина О., Єгоров Д., Цветков В. тощо).

В Україні коло досліджень, присвячених проблемі структури та змісту соціальної компетентності, досить обмежене. Вітчизняні вчені більше вивчають професійну та комунікативну компетентності (Макаренко С.С., Полуніна О.В., Онкович А.Д., Козак С.В., Демченко С.О., Елькін М.В., Завіниченко Н.Б. та ін.).

Українські дослідники Лепіхова Л., Сохань Л., Єрмаков І. більше уваги приділяють соціально-психологічній компетентності викладача та життєвій компетентності особистості; Радул В.В., Михайлов О.В. — соціальній зрілості. Гончарова-Горянська М. аналізує роботи зарубіжних авторів, присвячених проблемі структури та змісту соціальної компетентності, завдяки чому зарубіжний досвід став більш доступним. Тому, звичайно, проблема змісту та структури соціальної компетентності потребує подальшого вивчення.

Питанням компетентнісного підходу присвячені роботи таких авторів: Н. Бібік, О. Бобієнко, Л. Ващенко, Г. Гаврищак, М. Головань, І. Драч, С. Дружилова, О. Заср, І. Зимня, Я. Кодлюк, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, І. Родигін, О. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, Т. Смагін, Г. Терещук, І. Титаренко, С. Трубачева, В. Тушева, Н. Фоменко, Г. Фрейман, А. Хуторський та інші. Як методологічна основа забезпечення цілей, змісту і якості вищої освіти компетентнісний підхід розглядається значною частиною зарубіжних дослідників, серед яких найбільш відомі Дж. Боуден, А. Бермусм, М. Лейтер, С. Маслач, А. Мейхью, Дж. Равен, Е. Тоффлер, Р. Уайт, Р. Хагерті, Е. Шорт та ін.

Результати досліджень вітчизняних учених свідчать, що впровадження інноваційних технологій навчання, насамперед, особистісно орієнтованого, диференційованого, розвивального, є підґрунтям до впровадження компетентнісного підходу й ефективним чинником поліпшення якості освіти.

Поняття соціальної компетентності проаналізовано в працях С. Бахтеевої, М. Гончарової-Горянської, І. Зимньої, Л. Лепіхової.

У своїх дослідженнях науковці розкривають зміст соціальної компетентності та її складники. Але сучасна українська наука тільки починає оперувати поняттям соціальної компетентності в тому ракурсі, як це пропонують зарубіжні вчені. Тому проблема сутності соціальної компетентності в умовах сьогодення є актуальною і вимагає подальшого вивчення [3].

Поняття сутності соціальної компетентності визначається вітчизняними науковцями по-різному. Одні вважають, що зміст соціальної компетентності складають взаємозв'язки знань, умінь, навичок і досвіду (С. Макаров), інші зазначають, що соціальна компетентність відповідає за конструювання соціальних стосунків усіх рівнів (О. Прямікова). Ряд учених визначають соціальну компетентність як наявність упевненої поведінки, за якої навички в сфері відносин з людьми автоматизуються і дають можливість швидко змінювати свою поведінку залежно від ситуації (Г. Сивкова), як результат особливого стилю впевненої поведінки (В. Ромек), як здатність людини брати на себе та виконувати різні соціальні ролі, уміння людини адаптуватися в різних ситуаціях, вільне володіння вербальними і невербальними засобами спілкування (Ю. Ємельянов).

Проаналізувавши запропоновані підходи, беремо за основу найбільш об'ємне та всебічне визначення соціальної компетентності І. Зарубінської, яка розглядає її як «інтегровану характеристику особистості, сукупність певних якостей, здібностей, соціальних знань та вмінь, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості, які надають можливість індивіду активно взаємодіяти зі соціумом, налагоджувати контакти з різноманітними групами й індивідуумами, а також брати участь у соціально-значущих проектах і продуктивно виконувати різноманітні соціальні ролі» [4]. Іншими словами, соціально компетентна людина має не тільки розуміти сутність та специфіку ситуації чи проблеми, але й уміти її розв'язувати практично і бути мотивованою це зробити, а також бути в змозі проаналізувати як свою діяльність, так і її наслідки. Аналіз праць, присвячених розкриттю сутності поняття соціальної компетентності, дає змогу зробити висновок, що в сучасній вітчизняній науці немає єдиного визначення соціальної компетентності, коло її основних складників конкретно не визначене.

Проблема соціальної компетентності ще не отримала свого глибинного вивчення та достатнього аналізу, тому в науковій літературі категорія «соціальна компетентність» широко трактується та співвідноситься з іншими науковими категоріями, а саме

«соціальна зрілість», «професійна компетентність», «комунікативна компетентність», «життєва компетентність», «соціальна відповідальність», «соціальна впевненість» тощо [2].

Соціальна компетентність (соціальний — міжособистісний, від лат. *competere* — зустріч) розуміється як здібність до міжособистісних стосунків. Конкретно можна сказати, що вона є базисною інтегральною характеристикою особистості, яка відображає її досягнення в розвитку стосунків з іншими людьми, забезпечує повноцінне володіння соціальною реальністю і такою, що дає можливість ефективно вибудовувати свою поведінку залежно від ситуації та відповідно до прийнятих у соціумі на цей момент норм і цінностей [1].

Структура соціальної компетентності змістовно представлена сукупністю політичної і соціально-економічної, соціально-комунікативної, політкультурної, інформаційно-інструментальної та індивідуально-особистісної компетенцій. Як психологічно орієнтовані структурні компоненти виділяємо знання і вміння (когнітивний компонент), характеристики мислення (інтелектуальний компонент), досвід поведінки, діяльності, спілкування (дієво-поведінковий компонент).

Ефективність формування соціально-особистісних компетенцій студентів досягається при дотриманні виявленого комплексу педагогічних умов, який включає орієнтацію освітнього процесу на актуальний рівень розвитку соціально-особистісних компетенцій студентів, соціально-професійну спрямованість освітнього процесу, підсилення міжпредметних зв'язків, застосування активних методів і колективних форм навчання, проведення занять, метою яких є самопізнання і саморозвиток особистості, створення психологічно сприятливого клімату для всіх суб'єктів навчання і ситуації успіху. Тому найбільш ефективними вважаємо такі методи розвитку соціальних компетенцій: проектний метод, ділова гра, кейс-методи, метод взаємного навчання, критичне мислення, робота малими групами. Вони зумовлюють продуктивність, реалізацію творчого потенціалу особистості, якість і надійність виконання психічних функцій.

Уважаємо, що викладач може сприяти розвитку здібностей студентів, якщо використовуватиме методи педагогічної підтримки. Вони становлять один із найважливіших педагогічних засобів, орієнтованих на саморозвиток студентів. Функції викладача полягають у створенні необхідних умов для самовизначення, самоактуалізації, самосвідомості, самореалізації свого вихованця.

Проблема розвитку соціальної компетентності студентів — це важлива психолого-педагогічна проблема. Її розв'язання зачіпає актуальні питання суспільства та освіти, оскільки в умовах соціально-економічних змін перед освітою постає завдання не просто дати випускникам певний рівень знань, умінь з основ наук, але й забезпечити потребу та готовність жити в сучасному надскладному суспільстві, досягати соціально-значущих цілей, ефективно взаємодіяти і розв'язувати життєві проблеми.

Для практичної виховної роботи найбільш ефективними є такі методи виховання:

методи переконання, за допомогою яких формуються погляди, уява, розуміння студентів, проходить оперативний обмін інформацією (заклики, переконання);

методи вправ, за допомогою яких організується діяльність студентів і стимулюються її позитивні мотиви (різні види завдань на індивідуальну та групову діяльність у вигляді доручень, вимог, створення ситуацій успіху);

методи оцінки і самооцінки, за допомогою яких оцінюються вчинки, стимулюється діяльність (критика, зауваження, контроль, заохочення).

Отже, можна зазначити, що соціальна компетентність — це багатогранна інтегрована характеристика особистості, яка охоплює когнітивно-ціннісний, поведінковий, інтерактивно-комунікативний, мотиваційний компоненти, які надають можливості індивіду взаємодіяти із соціумом, брати участь у соціально-значущих проектах, виконувати різноманітні соціальні ролі. Формування, становлення соціальної компетентності — це прояв життєвого потенціалу особистості. Соціальна компетентність студентів економічних спеціальностей тісно пов'язана з їхньою професійною та комунікативною компетентностями. Оскільки соціальна компетентність виконує інформативну, комунікативну, діяльну, рефлексивну, життєво-футурологічну функції, проявляється в інтелектуальній, особистісній, комунікативній, інформаційній, моральній сферах, можна стверджувати, що вона є основою професійно-комунікативної діяльності майбутніх економістів.

Формування соціальної компетентності студентів зумовлюється загальними закономірностями навчально-виховного процесу та змістом професійної підготовки. Найвищий рівень мотивації успішної соціальної взаємодії забезпечується за умови, якщо соціальну компетентність особистість вважає ціннісною категорією. Сформована соціальна компетентність студентів передбачає наявність мінімального досвіду її застосування.

Література

1. Андреев А.Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа / А.Л.Андреев // Педагогика. — 2005. — № 4. — С. 19–27.
2. Гарашкіна Н. Диагностика профессиональной компетентности / Н. Гарашкіна // Социальная педагогіка. — 2003. — № 4.
3. Гончарова-Горяньська М. Соціальна компетентність: поняття, зміст, шляхи формування в дослідженнях зарубіжних авторів. М. Гончарова-Горяньська // Рідна школа. — 2004. — №7–8.
4. Зарубінська І. Б. Компетентнісний підхід до формування змісту навчально-виховного процесу / І. Б. Зарубінська // Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. — Вип. 12. — К., 2008. — С. 58.
5. Зимняя И. А. Педагогическая психология: [учебн. для вузов] / И. А. Зимняя. — М. : Логос, 2003. — 384 с.
6. Лепіхова Л. Соціально-психологічна компетентність у педагогічній взаємодії / Л. Лепіхова // Вища освіта України. — 2004. — №3. — С. 87—102.

УДК 371.671, 811.162.1

Єрмак Л.О.,
викладач кафедри
української мови та літератури
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ПІДРУЧНИКИ З ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ: АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

Анотація. У статті представлено огляд сучасних навчальних видань з польської мови, які опубліковані як в Україні, так і в Польщі. Визначені основні методичні переваги підручників та посібників, які допомагають опанувати польську мову як іноземну.

Ключові слова: польська мова, навчальне видання, рівні опанування мовою.

Аннотация. В статье представлены современные учебные издания по польскому языку, опубликованные как в Украине, так и в Польше. Определены основные методические преимущества учебных пособий, которые помогают изучению польского языка как иностранного.

Ключевые слова: польский язык, учебные издания, уровни владения языком.